

2025-09-23

Dnr SU-2762-25

Juridiska fakultetskansliet

Finansdepartementet

Remiss: Utkast till lagrådsremiss En ny funktion för operativ krishantering i den finansiella sektorn

Genom beslut Fi2025/01510 den 4 juli 2025 remitterades lagrådsremissen *Utkast till lagrådsremiss En ny funktion för operativ krishantering i den finansiella sektorn*, till (bl.a.) Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet. Juridiska fakultetsnämnden lämnar härmed sitt remissvar.

I utkast till lagrådsremissen En ny funktion för operativ krishantering i den finansiella sektorn behandlas förslag om inrättandet av en operativ krishanteringsfunktion i den finansiella sektorn under ledning av Riksbanken. I funktionen ska även Finansinspektionen och Riksgäldskontoret ingå, i övrigt ska enskilda aktörer, t.ex. företag i den finansiella sektorn kunna bjudas in.

Förslagen syftar till att bättre kunna samordna hanteringen av kriser i det finansiella systemet, i synnerhet störningar i betalningssystemen. Funktionen tänks kunna fungera vid olika typer av kriser, som kan ha starkt skiftande karaktär. Förslaget omfattar driftsstörningar i det finansiella systemet och även civila kriser och under höjd beredskap.

Juridiska fakultetsnämnden är positiv till ambitionen att förbättra samordningen mellan aktörer i den finansiella sektorn i krissituationer.

Det kan noteras att de föreslagna ändringarna av 5 kap. riksbankslagen syftar till samordning, d.v.s. den ska inte i sig ha befogenheter att fatta bindande beslut för enskilda i materiellt hänseende (däremot ges Riksbanken vissa vidgade befogenheter avseende uppgiftsskyldigheter och dylikt.) och krishanteringsfunktionen är inte heller en myndighet (se förslaget till 5:4 riksbankslagen). Ur ett systematiskt perspektiv är det inte helt tillfredsställande att en mer precis definition av den föreslagna funktionen saknas.

Den föreslagna bestämmelsen 5:5 riksbankslagen reglerar funktionens medlemmar vad gäller myndigheter, och reglerar vilka enskilda aktörer och andra myndigheter som *kan*

Juridiska fakultetsnämnden

bjudas in till rådet. I författningskommentaren i utkastet till lagrådsremiss sägs att vilka som bjuds in kan variera beroende på karaktären av en kris. Fakultetsnämnden instämmer i att det finns skäl för en flexibel reglering, men eftersom kriser normalt aktualiseras med kort varsel, men man kan ifrågasätta om en krishanteringsfunktion i sådana fall ska ha permanenta medlemmar bland enskilda aktörer (t.ex. företag som sysslar med förmedling av betalningar) för att snabbt kunna träda i funktion.

Företag som kan vara medlemmar enligt föreslagna 5:5 riksbankslagen kan enligt den föreslagna 5:6 riksbankslagen föreläggas att delta i funktionens verksamhet.

I förslaget till 5:9 riksbankslagen föreslås Riksbankens skyldigheter att underrätta regeringen och Finansinspektionen avseende krishanteringsfunktionen (liksom uppgiftsskyldigheter rörande fredstida kriser och höjd beredskap). Eftersom Finansinspektionen föreslås ingå i krishanteringsfunktionen är den föreslagna bestämmelsen sannolikt av störst praktisk betydelse avseende regeringen, eftersom krishanteringsfunktionen knappast kommer att kunna fungera utan utbyte av information mellan Finansinspektionen och Riksbanken.

I förslaget till 5:10 riksbankslagen föreslås att Riksbanken, Riksgäldskontoret och Finansinspektionen ska samverka i frågor som rör fredstida krissituationer och höjd beredskap. Av författningskommentaren till förslaget i lagrådsremissen (s. 74) framgår att *”för att den civila beredskapen i den finansiella sektorn ska fungera behöver Riksbanken, som är en myndighet under riksdagen, samverka med Finansinspektionen och Riksgäldskontoret. Det ankommer på Riksbanken och de två myndigheterna under regeringen att bestämma formerna för samverkan”*.

Denna väg ter sig ur ett konstitutionellt perspektiv inte oproblematisk. Riksbanken är en myndighet under riksdagen medan Finansinspektionen och Riksgäldskontoret är myndigheter under regeringen. Riksbanken regleras i huvudsak genom lag, medan Finansinspektionen och Riksgäldskontoret i alla frågor som inte berör myndighetsutövning mot enskilda har en lydnadsplikt visavi regeringen. Eventuellt samarbete mellan Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och Riksbanken kan alltså alltid underställas regeringen i den mån det inte direkt reglerats i lag vad gäller de två förstnämnda myndigheterna.

En annan svårighet är att den konstitutionella statusen hos de överenskommelser som man tänker sig ska styra samverkan mellan Riksbanken, Riksgäldskontoret och Finansinspektionen är oklar. Finansinspektionen och Riksgäldskontoret har liksom andra statliga myndigheter ett visst utrymme att meddela interna föreskrifter för sin verksamhet, men alla sådana föreskrifter kan alltid underställas regeringen.

Ett tredje problem rör vem som ska lösa eventuella oenigheter mellan Riksbanken, Riksgäldskontoret och Finansinspektionen. Vad gäller överenskommelser mellan myndigheter som lyder under regeringen gäller att de bara kan uttolkas av regeringen, statliga myndigheter kan inte såsom delar av samma rättssubjekt vända sig till domstol för att slita tvister och statliga myndigheter kan bara överklaga beslut i den mån det finns författningsstöd för det. Vid oenigheter mellan Riksbanken såsom myndighet under riksdagen, Riksgäldskontoret och Finansinspektionen som myndigheter under regeringen är det tveksamt om regeringen har befogenhet att slita en tvist mellan dessa myndigheter.

Det följer av att Riksbanken inte har någon lydnadsplikt visavi regeringen, även om Riksbanken, Riksgäldskontoret och Finansinspektionen är delar av samma juridiska person, staten. Inte heller domstol torde ha någon befogenhet att slita sådana tvister.

Sammanfattningsvis anser fakultetsnämnden att de konstitutionella oklarheterna gällande samarbetsformerna gör att de ter sig mindre väl lämpade för ändamålet.

Fakultetsnämnden anser därför att mer omfattande reglering i lag avseende Riksbanken kompletterad med delegationsbestämmelser till regeringen att meddela föreskrifter avseende Riksgäldskontoret och Finansinspektionen är en konstitutionellt tydligare väg för att reglera krishanteringsfunktionens verksamhet.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av prodekanus, professor Pernilla Leviner. Yttrandet har beretts av universitetslektor Carl Lebeck. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Pernilla Leviner

Karolina Alveryd